

พญามังราย เป็นราชโอรสของพระเจ้าลาวเมงแห่งราชวงศ์ ลวจังกราชผู้ครองทหิรัญนครเงินยาง กับพระนางอ่วมิ่งจอมเมืองหรือพระนางเทพคำขยาย
ราชธิดาของท้าวรุ่งแก่นชายเจ้าเมืองเชียงรุ่ง พระองค์ประสูติเมื่อวันอาทิตย์ แรม ๙ ค่ำ เดือนอ้าย ปีกุนเอกศกจุลศักราช ๖๐๑ ตรงกับพุทธศักราช ๑๗

๘๑

เมื่อมีพระชนม์ได้

๑๖

พรรษา

พระบิดาได้สู้ขอ

ธิดาเจ้าเมืองเชียงเรืองมาเป็นคู่อภิเษกแล้วโปรดให้ราชบุตรมังรายเป็นมหาอุปราช เมื่อพระเจ้าลาวเมงสวรรคตในปี พ.ศ.

๑๘๐๒

ราชบุตรมังรายราชโอรสจึงได้ครองเมืองทหิรัญนครเงินยางสืบแทน

ในขณะที่มีพระชนมายุ

๒๑

พรรษา

ครั้งนั้น เมืองเล็กเมืองน้อยต่าง ๆ ในแคว้นล้านนาเกิดแตกความสามัคคี ต่างตั้งตนเป็นอิสระไม่ขึ้นแก่กัน ทั้ง ๆ ที่เจ้าเมืองส่วนใหญ่ก็เป็นพระญาติของพระองค์
คือสืบเชื้อสายมาจาก ลัวจังกราชด้วยกัน พญามังรายจึงมีพระดำริที่จะรวบรวมเมืองใหญ่น้อยทั้งหลายเข้าเป็นอาณาจักรเดียวกัน
เพื่อความสงบสุขของอาณาประชาราษฎร์ซึ่งต่างก็เป็นชาวล้านนา ดังนั้นจึงมีใบบอกไปยังเมืองต่าง ๆ ที่ตั้งตัวเป็นอิสระให้มาอ่อนน้อม
เมืองใดแข็งข้อก็ส่งกองทัพไปปราบ ตีได้เมืองมอเป็นเมืองแรก ต่อมาได้เมืองโร เมืองเชียงคำ ให้ถอดเจ้าผู้ครองนครออกแล้วแต่งตั้งขุนนางอยู่รั้งเมืองแทน
แต่นั้นมาหัวเมืองใหญ่น้อยทั้งหลายต่างพากันมาสวามิภักดิ์โดยสิ้นเชิง

เมื่อรวบรวมหัวเมืองฝ่ายเหนือได้แล้ว ก็คิดจะยกทัพไปปราบหัวเมืองฝ่ายใต้ต่อไป ในปี พ.ศ. ๑๘๐๕ ขณะยกทัพไปถึงเมืองลาวกู่เต้าและประทับอยู่ที่นั่น

เผชิญช้างทรงของพระองค์ซึ่งทอดไว้ที่ป่าหัวดอยทางทิศตะวันออก หลุดพลัดไป พระองค์จึงเสด็จตามรอยช้างไปจนถึงดอยจอมทอง ริมฝั่งแม่น้ำกก ทอดพระเนตรเห็นภูมิประเทศเป็นชัยภูมิที่ดี จึงได้โปรดให้สร้างพระนครขึ้น โดยก่อกำแพงโอบรอบ เอาดอยจอมทองไว้ภายในขนานนามว่า เมืองเชียงราย แล้วให้ย้ายราชธานีจากเมืองหิรัญนครเงินยาง มาตั้งอยู่ที่เชียงรายนับแต่นั้นมา

ในปี พ.ศ. ๑๘๑๙ พญามังรายได้ยกกองทัพไปประชิดเมืองพะเยา พญาเมือง
ผู้ครองเมืองพะเยาออกมารบเสด็จด้วยไมตรีและยกตำบลบ้านปากน้ำให้แก่พญามังรายแล้วปฏิญาณเป็นมิตรกัน
ต่อมาอีกราว

๔

ปี

พ่อขุนรามคำแหงมหาราช

แห่งอาณาจักรสุโขทัย

พญาเจ้าเมือง

และพญามังราย

ได้กระทำสัตย์ปฏิญาณเป็นพระสหายกัน โดยทรงเอาโลหิตที่นิ้วพระหัตถ์ผสมกับน้ำสัตย์สวาททั้งสามพระองค์สัญญาว่าจะไม่เบียดเบียนกันตลอดชีวิตและในปี พ.ศ.

๑๘๓๔

พญามังรายเสด็จไปสร้างเมืองใหม่ที่เชิงดอยสุเทพ

ใช้เวลาสร้างนาน

๕

ปี

พ.ศ.

๑๘๓๙

จึงเสด็จและสถาปนานครแห่งนี้ว่า "นพบุรีศรีนครพิงค์เชียงใหม่"

ด้วยพระปรีชาสามารถพระราชกรณีกิจของพระองค์จึงมีมากมาย ดังนี้

๑. ทรงสร้างเมืองเอกในแคว้นแคว้นถึง ๓ เมืองได้แก่
เมืองเชียงราย เมื่อ พ.ศ. ๑๘๐๕
เมืองกุมกาม (ปัจจุบันคืออำเภอสารภีจังหวัดเชียงใหม่) เมื่อ พ.ศ. ๑๘๒๙
เมืองเชียงใหม่ เมื่อ พ.ศ. ๑๘๓๔

นอกจากนั้น พระองค์ยังได้ทรงบูรณะเมืองหริภุญชรเงินยาง และในปี พ.ศ.๑๘๑๑ได้บูรณะเมืองฝางเพื่อใช้เป็นที่พักผ่อนไพร่พลของพระองค์ (ซึ่งแต่เดิมเมืองฝางตกเป็นเมืองขึ้นของเมืองหริภุญชรเงินยางมาก่อน) และโปรดให้ขุนอ้ายเครีอคำลก หรือขุนเครื่อง ราชโอรสองค์ใหญ่ไปครองเมืองฝาง

๒. ทรงแผ่พระเดชในทางการรบ กล่าวคือหลังจากได้ส่งกองทัพไปปราบเมืองมอญ เมืองไร และเมืองเชียงคำได้แล้ว ในปี พ.ศ. ๑๘๒๔ ตีเมืองหริภุญชัยจากพระยาธิบยา กษัตริย์ขอม พระยาธิบยาหลบหนีไปอยู่กับพระเบ็ญที่นครเขลางค์พ.ศ. ๑๘๒๘ พระยาธิบยาและพระยาเบ็ญยกทัพขอมมาเพื่อตีเมืองหริภุญชัยคืน พญามังรายจึงทรงแต่พระโอรสคือ ขุนคราม ยกทัพออกไปต้านทาน ได้รับกับพระเบ็ญ และจับพระยาเบ็ญสำเร็จโทษ พระยาธิบยาเห็นว่าเสียบุตรจึงทิ้งเมืองเขลางค์หนีไปพึ่งพระยาพิชัยโลก เจ้าขุนครามจึงได้เมืองเขลางค์อีกเมืองหนึ่งนับว่าดินแดนภาคเหนือทั้งหมดพญามังรายได้ครอบครองโดยทั่วอาณาจักรล้านนาในรัชสมัยของพระองค์มีอาณาเขตกว้างไกล

ถดงนี้

ทิศเหนือ จด สิบสองปันนา
ทิศใต้ จด อาณาจักรสุโขทัย
ทิศตะวันออก จด แคว้นลาว
ทิศตะวันตก จด แม่น้ำสาละวิน

พ.ศ. ๑๘๒๙ ยกทัพไปตีเมืองหงสาวดีพระเจ้าหงสาวดีเจงพยูเจง
เกรงพระบารมีจึงแต่งเครื่องราชบรรณาการมาถวายขอเป็นไมตรีโดยยกพระราชธิดาพระนามว่านางปายโค (ตะละแม่ศรี)
ให้เป็นบาทบริจาริกาแด่พญามังราย

พ.ศ. ๑๘๓๒ ยกทัพไปตีเมืองพุกาม พระเจ้าอังวะให้ราชบุตรนำเครื่องบรรณาการมาต้อนรับขอเป็นไมตรี

๓. ทรงนำความเจริญในด้านศิลปกรรม เกษตรกรรม และพาณิชย์กรรมมาสู่แคว้นล้านนา โดยเมื่อครั้งที่ยกทัพไปตีเมืองพุกาม พระองค์ได้นำช่างฝีมือต่าง ๆ เช่น ช่าง
งมือง
ช่างทอง
และช่างเหล็ก

ชาวพุกามเข้ามาฝึกสอนชาวลานนาไทย

จึงเข้าใจว่าศิลปะต่าง

ๆ ของพุกามที่มีเหลืออยู่ในปัจจุบันน่าจะเริ่มมาแต่นั้นเมื่อจำนวนไพร่ฟ้าข้าแผ่นดินของพระองค์มีมากขึ้น

ก็ทรงจัดหาทำเลที่เหมาะสมในการเกษตรและการค้าเพื่อให้มีอาชีพทั่วหน้า

๔. ทรงเป็นนักปกครองที่สามารถและประกอบด้วยคุณธรรมสูงส่ง พญามังรายทรงเลื่อมใสและศรัทธาในพระพุทธศาสนา

โดยเป็นองค์ศาสนูปถัมภกและทรงนำหลักธรรมทางศาสนามาใช้ในการปกครองราษฎรของพระองค์ได้อย่างร่มเย็นเป็นสุขมีศีลธรรมอันดีมีอัยยาศัยโอบอ้อมอารี
แก่คนทั่วไปซึ่งเป็นมรดกด้านคุณธรรมที่ตกทอดถึงลูกหลานชาวลานนา จนตราบเท่าทุกวันนี้

แม้ว่าพระองค์ทรงเป็นนักรบผู้กล้ากล้า แต่การใดที่เป็นทางนำไปสู่ความหายนะเป็นเหตุให้เสียเลือดเนื้อระหว่างคนไทยด้วยกัน พระองค์จะทรงหลีกเลี่ยง
ดังจะเห็นได้จากการที่พระองค์ทรงรับไม่ตรีจากเจ้าผู้ครองนครต่าง ๆ และการกระทำสัตย์ปฏิญาณระหว่างสามกษัตริย์ดังกล่าว

พระเจ้าสามารถในด้านปกครองอีกเรื่องหนึ่งได้แก่ การวางระเบียบการปกครองหรือกฎหมายที่ทรงตามขึ้นไว้เป็นพระธรรมศาสตร์ ใช้ในการปกครองแผ่นดิน
เรียกว่า

กฎหมายมังรายศาสตร์

เพื่อให้ลูกขุนใช้เป็นบรรทัดฐานในการพิจารณาในการพิพากษาผู้กระทำความผิดสมควรแก่โทษานุโทษโดยมิให้เลือกเห็นแก่หน้าว่าเป็นผู้ใหญ่

ผู้น้อย

หัวหมู

หรือไพร่น้อยเมื่อกระทำความผิดย่อมต้องได้รับโทษเช่นเดียวกัน

พญามังรายสวรรคตขณะเสด็จประพาสกลางเมืองเชียงใหม่ โดยถูกอสูรนิบาตตักตองพระองค์เมื่อปี พ.ศ. ๑๘๖๐ รวมพระชนม์มาได้ ๘๐

พรรษา

ที่มา www.chiangraifocus.com (นำมาปรับข้อมูลบางอย่างตามความเหมาะสมค่ะ)